

ИСТОРИЈА И ПОЈАМ АНИМАЦИЈЕ

Туристичка понуда изузетно зависи од интереса туристичке потражње, а без обзира на узроке, ако нема довољно пажње и интереса од стране купца, не може се очекивати остварење свог циља и остварење добити. Да би се туристичка понуда могла задовољити, потребно је остваривати критеријуме који формирају туристичку понуду: атрактивност простора, саобраћана доступност, изграђени рецептивни капацитети и промоција у туризму.

Како се током историје мењају облици и садржаји туристичке понуде, данас и анимација у туризму поприма нове садржаје и нове потражње. Некад су смештај и исхрана били главни део туристичке понуде, али данас су те услуге све мањи циљ туриста. Туриста новог доба тражи дестинацију која нуди промену, нов доживљај, нове догађаје.

Према Тадеји Јере Лазанској анимацијску делатност, у њеном најосновијем облику, можемо пратити од античких времена, кроз средњи век до данашњих дана. У средњем веку, нарочито у доба ренесансе на подручју Италије, појавом "comédie del' arte" основне карактеристике анимације видљиве су посебно у лику забављача Harlequina. Кроз векове на европским дворцима приређују се разне културно - уметничке приредбе са циљем забаве дворана. То све води до закључка да основна бит анимације постоји кроз векове, односно, уско је везана за развој човечанства и настаје у складу са порастом слободног времена човека, које он настоји да испуни забавом, разонодом и смехом.

Кроз историју, познате су различите групе које, путујући од града до града, забављају локално становништво својим плесом, песмом. Суштина забаве, кроз време, неће се променити толико колико ће се променити чињеница да, у повезаности са туристичком индустријом, више не путују групе забављача, већ гледалиште долази у туристичке дестинације у којима покушава са се забави са могућношћу учествовања, а не само пасивног посматрања наведених активности.

Влатко Јадрешић настанак и развој анимације повезује са настанком и развојем туризма. Главни узрок настанка туризма, али и анимације је повећање слободног времена у 19. веку. Људи који су имали слободно време настоје да то време испуне разним забавама у бањама, лечилиштима, планинским и приморским местима и др. Забаве су трајале "више недеља и више месеци", а одвијале су се у монденским и препознатљивим амбијентима.

Велики број занимљивих програма везаних за дочек и испраћај гостију, као и дневни и ноћни програми, пригођавани су и мењани у зависности од врсте посетилаца, а могли су се реализовати готово свакодневно, јер су у сваком тадашњем туристичком месту и угледнијем хотелу постојали врсни организатори и учитељи забавно - атрактивних програма, који су имали основни задатак да задовоље госта туристу."

Овде се први пут спомиње и туристички радник који има задатак да организује слободно времена госта, што се може сматрати претечом занимања данашњег туристичког аниматора. У почецима организација слободног времена сводила се на организовање вечерњих и дневних забава у циљу задовољавања "уметничких" потреба тадашње буржоазије, а касније, укључивањем широких маса у туристичке токове, организација слободног времена проширује се на све учеснике, госте на одмору.

У оквиру развоја здравственог туризма, може се запазити да су осим лекара и медицинских сестара, у програме били укључени и присутни учитељи разних спортова и рекреативних активности према принципу "кретањем до здравља" (учитељи, тада интересантних спортова и активности кретања, нпр. јахања, гимнастике, пливања, учитељи плеса и др.). Преласком интереса на планинске дестинације, поред учитеља забаве појављује се и претеча данашњег занимања туристичког водича. У почетку су то били локални водичи са искуством у алпинизму

и познавањем планинских стаза, а касније и специјално обучавани водичи . Овде се назире могућност па чак и потреба стапања улога учитеља забаве (спорта) и туристичког водича, јер се пре поласка на планинске стазе, врхове, подразумевало да су се обављале одређене припреме, како у едукативном тако и у телесном смислу (стицање кондиције, подучавање у начину кретања планинским стазама). Потреба спајања делатности туристичког водича и туристичког аниматора изузетно је видљива у данашње време, јер добар туристички аниматор мора владати, барем делом, материје туристичког водича (информисање, познавање, представљање историјско - културне баштине дестинације, регије и др.), односно, обрнуто, туристички водич на излетима и разгледањима, не сме дозволити да се комуникација са групом своди само на пуко излагање података. Групу треба знати забавити, поготово код дужих излета бродом, аутобусом или возом и др.

Настанак и развој анимације у облику у којем се данас познаје везан је за подручје Француске у тридесетим годинама XX века. Клаус Фингер Беноа (Klaus Finger Benoit) наводи четири основне фазе:

Прва фаза, почиње од 1930. године и траје до 1950. године. Развија се у Француској, под називом скаутски кампови. Концепт анимације стварају удружења, покрети, народ и култура. Након завршетка Другог светског рата настаје, од француске владе признат едукативни програм за образовање аниматора. Оснивањем министарства за културу у Француској шездесетих година XX века анимација постаје део државне културе. Делатност анимације у области културе дефинише се као ослобађање могућности сваког човека да активно учествује у уметничком и културном стварању. Дефинише се и као подстицање и омогућавање прихватања културних остварења и вредности и њихово разумевање, уживање у њима. Суочавање човека са проблемима савременог друштва и развијање потребе учешћа активног и стваралачког у друштвеном и културном животу, такође представља дефиницију делатности анимације.

Друга фаза почиње од 1950. године и траје до 1970. године. Карактеристично је увођење клубског начина рада у оквиру туристичке понуде. Џерард Блиц и Жилбер Ттригано (Gerard Blitz и Gilbert Trigano) оснивају 1949. године, "Club Mediterane", а у јуну 1950. године уводе туристичку анимацију као саставни део понуде клуба. Клуб представља ланац одмаралишта и туристичких комплекса, на свих пет континената. Клуб поседује ланац од 79 одмаралишта, 7 луксузних вила, са преко 56.000 кревета у 40 земаља на свих шест континената. Постоји велики број разноврсних спортских и других активности, као што су, скијање на води, подводни риболов, кошарка, тенис, бацање кугле, поло, голф, јахање и др. Клуб организује различите кабаретске представе, музичке шоу програме, спектакле, прерушавања, квизове и друштвене игре.

Трећа фаза почиње од 1970. године и траје до 1990. године. Почиње се развијати у Немачкој. Познати су "Club Aldiana", "Robinson Club", "Club Calimera"; "Magic Life", "Club Papillon", "Club Altoura". Данас је клуб Aldiana присутан у више значајних туристичких дестинација, где се у позадини налази по неколико објеката: Тенерифе, Јужна Шпанија, Тунис, Турска, Кипар, Египат, Аустрија.

Четврта фаза почиње од 1990. године и траје све до данас. Обухвата развој анимацијске понуде у "all inclusive" хотелима. Развој all inclusive клубова под вођством Johna Issa и Gordon, "Butch" Stevard-а на основној пословној замисли Томаса Кука из XIX века и њихово ширење на земље са нижим трошковима пословања, рада и готових производа.

ПОЈАМ АНИМАЦИЈЕ

Дефиниција и циљеви анимације

Нагласак у данашњој туристичкој делатности и циљу путовања, циљу и начину провођења годишњег одмора, ставља се на "ДОЖИВЉАЈ - као активни однос према туристичким вредностима у чијој је основи потреба за истраживањем нових и непознатих простора, појава и проблема". Према томе, анимацији се поставља задатак организовања и провођења активности доживљавања, којима се настоји избећи, ублажити осећај отуђености госта за време његовог боравка у туристичкој дестинацији. Програми анимације односно садржаји анимације само су део могуће туристичке понуде као основе за подстицање туристичке потрошње. Програми анимације нуде се туристима како би они могли да доживе одабрану туристичку дестинацију или очекивани програм са којим желе да доживе мотив доласка у дестинацију или објекат.

Швајцарски стручњак Јост Крипендорф (Jost Krippendorf) анимацију види као процес едукације савременог туристе у начину путовања и провођења слободног времена на годишњем одмору, "давање упутства за боља, културнија путовања. Према Јосту Крипендорфу анимација је:

- а) помоћ за откривање личне особности
- б) помоћ за сарадњу са другим гостима
- ц) помоћ за сарадњу са угоститељем и његовом земљом

Анимација је делатност чији је циљ:

- Оживети туристичку понуду, допунити је новим садржајима
- Мотивисати туристе да учествују у тим садржајима и активностима

Етимолошки гледано, реч анимација долази од речи "анимација" потиче од латинских ријечи "*anima*" = душа и "*animare*" = оживети, удахнути нечему душу. У енглеском језику реч "*animation*", једнако тако, означава "оживљавање, надахњивање", али се, у већини случајева употребљава за описивање процеса израде цртаних филмова ("удахњивање душе непокретним ликовима").

У стручној литератури туристичка анимација се најчешће дефинише као обogaћење, оживљавање туристичке понуде различитим садржајима и као подстицај туристима да активно учествују у тим садржајима. Према томе, дословно значење израза анимације као туристичке делатности било би: оживљавање доживљаја савременог отуђеног човека на његовом годишњем одмору. Целокупном доживљају удахнути душу, без обзира радило се о туристичкој понуди или о госту самом (туристичкој потражњи).

Енглеске синоними који описују појам анимације били би:

- "guest relations" - квалитета односа која се успоставља према госту, посетиоцу,
- „leisure organisation“ - улагања и садржаји везани за организацију слободног времена,
- "entertainment" - забава, забава на годишњем одмору,
- „events management“ - организација посебних догађања (нпр. концерата).

Мада се чини неважним, овај податак важно је имати на уму, јер у комуникацији са гостима из земаља енглеског говорног подручја, може доћи до неспоразума, ако ће се употребљавати израз анимација за опис организације слободног времена туриста на годишњем одмору, јер он се и даље односи готово само на процес израде цртаних филмова. Називи за анимацијску

делатност у туризму, у италијанском, немачком и француском језику, идентични су онима који се користе и у српском језику, тако да је комуникација у овом случају олакшана, па неће долазити до неспоразума.

По аутору, Здренку Церовићу анимација се дефинише као: део туристичке понуде, дефинисана као скуп услуга којима се задовољавају потребе и жеље туриста да доживи очекивани и жељени туристички програм, којим организатор програма повећава туристичку потрошњу. Туристи, дефинисани као путници путују да би доживели или испунили свој хоби, да би се играли оним за чиме чезну у току својег основног посла или занимања, теже изласку из своје основне професије.

Равкин (према Andrijašević, Bartoluci, et. al., 1999) дефинише „анимацију као саставни део туристичке понуде који значи обогаћење те понуде разним садржајима и као подстицај туристима на садржајнији туристички боравак.” Она се појављује у три основна облика односно програма и то забавни, спортско-рекреативни и остали програми анимације. Поједностављено "Анимација је љубазни позив на заједничку активност!"

Интересантну и можда најпотпунију дефиницију анимације у туризму поставља немачки социолог и аутор многих стручних књига и чланака на подручју туризма и анимације Клаус Фингер Беноа (Klaus Finger Bénoit), која гласи: "Анимација у туризму је од стране једне особе (аниматора) изговорена, пријатељска, весела, љубазна, срдачна, атрактивна (привлачна) молба, позив, побуда (подстицај), охрабрење за заједничко дружење (бављење нечим) кроз било коју активност госта (туриста), у његовом слободном времену на годишњем одмору, која га привлачи и то све до оног тренутка када се одвија кроз заједничко деловање са осталим људима (гостима или домаћином) и са радошћу (задовољством) на упознавању новог (на новим доживљајима), на заједничком учествовању у активностима, на људима, околини, мјесту (дестинацији), култури и опште земљи у којој се борави."

Уз ову дефиницију, К. Ф. Беноа наводи основне одреднице анимације:

1. Анимација је подстицај.
2. Анимација се односи на слободно време и годишњи одмор.
3. Анимација је усмерена првенствено на групе људи.
4. Анимација ствара и побољшава контакте и комуникацију међу људима.
5. Анимација ствара разнолике облике односа међу људима.
6. Анимација је одговор на човекове потребе.
7. Анимација је услуга, сервис услуга.
8. Анимација је менаџмент односа учесника у слободном времену на годишњем одмору.
9. Анимација је подручје рада туристичког аниматора.

Оваквим дефинисањем анимације од стране Беноа, анимације се у великој мери приближава њеној бити тако да тешко оставља слободни простор за њену допуну. Могућа допуна била би у напомињању чињенице да се за спровођење квалитетних програма анимације и за ванпрограмску анимацију употребљава широки обим знања из великог броја научних делатности и дисциплина (социологије, психологије, педагогије, спорта, медицине, драмско - сценске уметности, историје, музичко - ликовних делатности, новинарства, економског туризма, планинарења просторног развоја итд.). "Јер, кад је гост анимиран, кад има програм, кад се нешто догађа, он је једноставно задовољнији. У тим програмима покушавамо нашим гостима који бораве у нашим још неуређеним, или мање комфорним објектима, пружити нешто више и компензовати оно што недостаје хотелу."

Међутим, анимација не сме да служи да би се прикрили недостаци основног елемента туристичког производа, објекта у којем је гост смештен. Потребно је нагласити да анимација не

може служити за прикривање недостатака у квалитети услуга, јер тада она престаје да буде анимацијом у правом смислу речи. Успешна анимација полази од претпоставке да се она не може изводити без тимског рада, како аниматора, тако и целокупног особља хотела, смештајног објекта, и туристичке дестинације као окружења, са напоменом да сваки туристички радник који долази у додир с гостом проводи део анимације, односно мора да се води принципом "брига за госта" што је, између осталог, главни задатак не само анимације или аниматора, већ сваког туристичког радника. Нажалост, у пракси није реткост да гост наиђе на неразумевање, нељубазност, равнодушност, неспремност да му се изађе у сусрет у решавању његових проблема од стране радника објекта у којем борави, али и радника целокупне туристичке дестинације. Потребно је да сваки део туристичке активности има за циљ да ГОСТ буде ЗАДОВОЉАН и који ће то задовољство усменим путем пренети својим пријатељима, познаницима, родбини, јер ће се тај исти задовољни гост, туриста поновно вратити, и са собом довести и нове госте.

На основу напред наведеног, појам анимације у туризму представља делатност која се базира на широкој примени досадашњих знања из великог броја научних делатности и дисциплина којој је задатак брига за госта, организација и оживљавање његовог слободног времена на годишњем одмору са крајњим циљем добијања задовољног корисника туристичког производа.

Сви програми, па тако и програми анимације стално се мењају према променама које изазивају сталне промене и развој науке и технологије. Анимација у туризму, као систем туристичке понуде, има важну улогу у задовољењу потреба и мотива туристима да доживе очекивани доживљај на свом одабраном туристичком путовању, и да се задовоље потребе и мотиве туриста.